

Geçerli oruç özürleri, kaza ve fitre

Nurefşan Hanım: “Ramazan orucu için kadınlarda ve erkeklerde ne gibi geçerli mazeretler vardır? Hangi şartlarda tutamazlar? Oruç borcunu kimler fidye (para) vererek öder? Kimler oruca karşılık oruç tutarak öder?”

ORUÇTAN MUAUF KILAN ÖZÜRLER

Ramazan ayında oruç tutmamayı mubah kılan sebepleri bizzat Cenab-ı Hak tayin etmiştir. Ayet şöyledir: “Ramazan orucu sayılı günlerden ibarettir. O günlerde sizden her kim hasta yahut yolculuğa çıkmış olur da oruç tutamazsa, tutamadığı günler sayısınca sıhhat bulduğu başka günlerde oruç tutar.”¹

Oruçtaki muafiyet ve ruhsat güç yetirene kadardır, sonsuza kadar değildir. Yani hasta ise iyileştiğinde, yolcu ise yoldan döndüğünde sona erer.

Muafiyet sona erdiğinde, tutamadığı orucu gününe gün kaza etmesi farzdır.

Ayetin af getirdiği sınıfları kısaca hatırlayalım:

1. Yolculuk: Oruç günleri içinde en az 90 kilometrelik bir yere yolculuğa çıkan ve seferîlik hükümlerine tâbi olan kimseler, zorluk varsa oruç tutmayabilirler.

Ancak bu bir ruhsattır. Meşakkat ve zorluk olmayan yolculuklarda orucunu tutması daha efdaldır.

2. Hastalık: Hastalar, oruç tutmaya güç yetiremeyecek derecede zaafiyete veya acziyete düştüklerinde oruç tutmayabilirler. Keza aşırı zayıf ve hâlsiz olanlar, oruca dayanamadıklarında oruç tutmayabilirler. Keza hayız ve nifas hâlindeki kadınlar da, bu hâl kendileri için yeterli derecede eza ve sıkıntı teşkil ettiği için, temizlik dönemine kadar oruç tutmazlar.

3. Hamilelik ve çocuk emzirme: Oruç tuttuğu takdirde kendisinin veya çocuğunun beslenmesinden endişeye düşen, hâlsiz düşeceğinden korkan hamile ve emzikli kadınlar oruç tutmayabilirler.

Fakat çocuğunu ilâve besinlerle besleyen, oruç tutması halinde kendisinin veya çocuğunun zayıf ve aciz düşeceğinden korkmayan kadınların oruç tutmaları daha efdaldır.

4. İhtiyarlık: Zaafiyete uğramış, güçten ve takattan düşmüş yaşlı kimseler de oruca

dayanamayacaklarını anladıklarında oruç tutmayabilirler.

Yaşlı kimseler daha sonra kaza yapacaklarına umut taşımadıklarında, tutamadıkları oruç günleri sayısınca fidye verirler.

Eğer fidye verebilecek mâlî güçleri de yoksa Allah'a dua ve istiğfar ederler.

KİMLER FİDYE VERİRLER?

Hastalık nedeniyle oruç tutamayanlar, eğer iyileşmekten umutlarını keserlerse, tutamadıkları gün sayısınca fidye verirler.

Fidye ayetle sabittir. Kur'ân, "Oruca güç yetiremeyenler bir düşkünü doyuracak kadar fidye verirler."2 Buyuruyor.

Fidyenin Ramazan'ın içinde verilmesi Ramazan ayının hürmet ve bereketine daha uygundur.

Fakat aslolan oruç borcunu oruçla ödemektir. Oruç borcunu fidye ile kapatmak, Kur'ân'ın oruç tutamayacaklara getirdiği bir kolaylıktır. Bu nedenle, fidye verdikten sonra iyileşen hastaların, tutamadıkları oruçlarını yeniden gününe gün kaza etmeleri farzdır.

FİDYE MİKTARI NE KADARDIR?

Fidye miktarı, her bir oruç günü için bir fakiri bir günlük doyuracak kadar para veya belirli miktarlardaki gıda maddelerinden oluşur. Bir fidye miktarı, bir fitre miktarına eşittir: Buğdaydan yarım sa'; arpa, hurma ve kuru üzümünden bir sa'dır. Sa' bir hacim ölçüsü birimdir ve bir sa' yaklaşık 2.75 litredir; bu da yaklaşık 3 kilograma denk düşmektedir.

Sağlıklarında fidyelerini kendileri ödeyemeyenler, öldükten sonra fidyelerinin ödenmesini vasiyet edebilirler. Böyle bir vasiyetin bulunması hâlinde, geride bıraktığı malın üçte biri fidyeyi ödemeye yeterli ise mirasçılarının bu bedeli ödemeleri dinî bir vecibe olur.

Vasiyeti yoksa veya malının üçte biri fidyenin ödenmesine yeterli değilse, mirasçılarının sırf hayır ve fazilet olarak bu fidyeyi kendi mallarından kendi rızalarıyla ödemeleri de makbuldür.

Fidye ödeyebilecek kadar mâlî güce ve imkâna sahip bulunmayanlardan bu yükümlülük ölümle birlikte düşer.

Ancak ölene kadar bu fidyeyi ödeme gayreti içinde olmaları gerekir.

Dipnotlar:

1- Bakara Suresi: 184.

2- Bakara Suresi: 184.